

PANASZ
AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA FELÉ
A KÖZÖSSÉGI JOG TELJESÍTÉSÉNEK ELMULASZTÁSA ÜGYÉBEN

1. A panaszos családi és keresztnéve:

Greenpeace Magyarország Egyesület

2. Képviselője (amennyiben van):

Szegfalvi Zsolt, ügyvezető igazgató

3. Állampolgársága:

magyar

4. Cím vagy a létesítő okirat szerinti székhely:

1143 Budapest, Zászlós u. 54.

5. Telefon/fax/e-mail cím:

Tel:+36 1 392 7663, Fax: +36 1 200 8484, E-mail: info@greenpeace.hu

6. Tevékenységi kör(ök):

Környezetvédelmi civil szervezet

7. Tagállam vagy köztestület, amely a panaszos szerint nem a közösségi jognak megfelelően járt el:

Magyarország

8. A panasz alapját képező tények lehető legteljesebb leírása:

A Tatai Környezetvédelmi Zrt. részére az Észak-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség 392-6/2010. sz. alatt egységes környezethasználati engedélyt és környezetvédelmi működési engedélyt adott ki, veszélyes hulladékok (132.000 tonna/év) és nem veszélyes hulladékok (280.000 tonna/év) R3 műveletnek mondott, komposztálással, biológiai kezeléssel történő hasznosítására, amelynek eredménye az un. Almásfüzitő VII. sz. vörösiszap tároló mesterséges talajjal (fedőréteggel) történő lefedése lenne, a kérdéses tároló kiporzásának megakadályozása érdekében. Az engedély kiadására azért került sor, mert az eredeti engedély (l. alább) határideje lejárt, így a hatályos jogszabályoknak megfelelően szükséges az engedélyezés hatálya alá tartozó tevékenység teljes körű környezetvédelmi felülvizsgálata a 314/2005 (XII.25.) Korm. rendelet alapján, amely az egységes környezethasználati engedélyről is szól (EU terminológiával ez az IPPC engedélynek felel meg – 96/61 EK irányelv).

A Tatai Környezetvédelmi Zrt. a vörösiszap befedésére - amit több mint 20 éve nem fejez be – hivatkozva évek óta veszélyes hulladékok tömegét rakja le a Natura 2000-nek számító Duna-part melletti területre. Az Almásfüzitő felé eső kazettákra magas

nehézfém tartalmú veszélyes anyagokat, például galvániszapot rakott le, míg a 2010-es új engedély (392-6/2010) szerint a VII-es kazettára évi 132.000 tonna veszélyes hulladék és 280.000 tonna nem veszélyes hulladék szállítható. A Tatai az engedélye szerint több mint 160 féle veszélyes hulladékból és számos egyéb nem veszélyes hulladékból kevert elegyet rakhat le a Duna partján lévő nem megfelelően szigetelt létesítménybe. Veszélytelen anyagokkal a porzásmentesítést jóval gyorsabban be lehetett volna és be is lehetne fejezni. A Tatai Környezetvédelmi Zrt.-nek nyilván anyagilag sokkal előnyösebb, ha elhúzza a letakarást, és a normális elfogadott, agyagrétegből és földből álló lefedés helyett több százféle veszélyes és nem veszélyes hulladék több millió tonnányi elegyet viheti a tározókra.

A cég a speciális hulladékkezelési módszereinek, „egyedi filozófiájának” köszönhetően a megszokott piaci ár alatt tudja fogadni a legkülönbözőbb féle veszélyes hulladékokat. Egyedi engedélyük alapján a többszáz féle beszállítható hulladékot összekeverik, „komposztálják”, majd az új termékkel az engedélyük alapján lefedik az almásfüzitői vörösiszap tározókat. Nem lebontható szerves (pl. ólommal szennyezett talaj) és aerob módon nem lebontható szerves anyagok (benz(a)pirén nevű PAH, egyes PCB-k, feltételezhetően dioxinok) komposztálását elfogadták és végeredményét terméknek nevezik, ami miatt jogilag a toxikus takaróréteg a vörösiszap tetejére rakható. Nem érhető, miként vélheti úgy akárki is, hogy pl. fémtartalmú ásványok, kötőanyagok, salakok, öntőanyagok, zománcozási hulladékok, veszélyes anyagot tartalmazó építési és bontási hulladék, kavics, stb. együtt, keverve – akármilyen arányban is! – biológiailag hasznosíthatók és ennek révén „mesterséges talaj” állítható elő. Az utóbbi esetben talán a kötőanyagok, kavics érhető, hiszen ilyen összetevőket a talaj is tartalmaz, viszont ezek messze nem függhetnek össze a biológiai kezeléssel. Olybá tűnik, hogy az engedély hasznosításra irányuló célja sem azonosítható.

A zöldek által felkért független osztrák hulladékgazdálkodási igazságügyi szakértő, Professor Karl E. Lorber a loebeni egyetem professzora (részletes jelentése csatolva) szerint nem játszódna le a komposztálódásra jellemző folyamatok a tározóban és a módszer a fenntarthatóság elveivel ellentétes. A szakértő álláspontja szerint több mint 160 féle veszélyes hulladék és egyéb hulladékok keverésével, majd a szigeteletlen tározóba való kihelyezéssel a környezeti kockázat jelentősen nő.

A 392-6/2010. iktatószámú engedély felülvizsgálat IV/16. és a 20. pontokban nem termék, hanem hulladék kiszállításáról és kihelyezéséről szólnak. Eszerint a Felügyelőség is elismeri, hogy a végtermék hulladék és nem termék, amihez viszont lerakási (D1) engedély szükséges. A cég többször állítja, hogy akár mezőgazdasági felhasználása is lehetne a komposztjuknak, még sincs információ ilyen felhasználásról. Különösen, hogy a „komposzt” megengedett toxikus elem tartalma sok elemnél a talaj határérték tízszerese, higany esetében például hússzorosa.

Az illetékes környezetvédelmi felügyelőség is elismeri, hogy a tározók környékén a talajvíz erősen szennyezett, és hogy ezt a szennyezést a vörösiszap-tározók okozzák. A Észak-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség H-7423-25/2011 határozata megállapítja, hogy a talajvíz szennyezés a korábbi vörösiszap kihelyezés következménye, azaz a tározókból származik. A korábbi 2010. november 26-i H-8212-2/2010 dokumentuma szerint pedig: „A részletes tényfeltáráskor

megállapításra került, hogy a területen lévő talajvíz toxikus fém szennyezése uralkodóan a Ny-i szomszédos területen lévő nagy mennyiségű vörösiszap depóniákból származik." Nyilvánvaló, hogy hosszú távon a tározóra lerakott toxikus anyagok is a talajvízbe, a környezetbe, esetleg a Dunába jutnak.

A Greenpeace a Duna alacsony vízállása során mintákat vett a part mellett, a töltésből mintát. Az akkreditált laboratóriumban végzett mérések szerint a határértéket sokszorososan meghaladja az arzén és a molibdén mennyisége, melyek jellemzően a vörösiszap szennyezői. A toxikus arzén koncentrációja a megengedett 15 mg/kg helyett 324 mg/kg volt a part menti talajban. Később a Greenpeace felkérésére a már magasabb vízállású Duna szintnél a Bálint Analitika akkreditált labor is mintákat vett. Ezen mérés során az agyagban található barnás réteget vizsgálták, melyben 219 mg/kg arzén mértek. (mérési jegyzőkönyvek csatolva). A Greenpeace bejelentette a szennyezés tényét az Észak-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségnek, ám ők visszautasították a választ és felkérték a válaszban a Greenpeace-t, hogy nem foglalkozzon az ügyel a médiában. (levél csatolva - iktatószám: 509-2/12)

Indokolatlanul magas egyedi határértékeket adtak meg a H-7423-25/2011 határozatban (csatolva) a talajvíz szennyezettségére többek között arzén, fluor, molibdén és TPH (teljes ásványolaj szénhidrogén szennyezettség) szennyezésre. A 111.000-szeres arzén, (melyet később 111-szeresre módosítottak) valamint 200-szoros molibdén eseti határértéket adása a Greenpeace szerint szennyezés elfedése. Nem mutatott be a Felügyelőség olyan múltbeli egyértelmű mérési adatsort sem, ami indokolná ezen magas határértékeket. Kármentesítésre kötelezés helyett akkora határértéket engedélyeznek, hogy ne legyen szennyezés. A Felügyelőség azt állítja, hogy a kiemelkedően magas arzén koncentráció nem jelent kockázatot, mert nincs a tározó mellett vízkivétel, pedig nyilvánvalóan nem csak vízkivétel esetén kell betartani a határértéket.

Nem írják elő számos olyan szennyezőanyag vizsgálatát, melyek a 161 féle veszélyes hulladékra jellemzőek! A 392-6/2010. iktatószámú engedély felülvizsgálat IV/14 pontja szerint a lebomlás folyamatát igazolni szükséges. Nincs azonban semmilyen előírás arra, hogy vizsgálják-e, hogy milyen anyagokra bomlanak le a szennyezők, pedig ezek sokszor mérgezőbbek, mint a kiindulási termék. A felszín alatti vizekben sem mérik ezen szennyezőket. Poliklór-dibenzodioxinok mérésére sincs előírás, pedig lehet ide hulladékégetésből származó, várhatóan dioxint tartalmazó pernyét is szállítani. Van szerződésük a Fővárosi Hulladékégető pernyéjének átvételére is.

Az almásfüzitői tározók és a Duna között mindössze egyetlen monitoring kút van a 12-ből, de az is messze a mérgekverés helyszínétől, a VII-es tározótól. Nem vizsgálják tehát a talajvíz szennyezettségét a vízbázis-védelmi szempontból legkritikusabb helyszíneken. Mintavételi gyakoriság és határérték tekintetében is csak igen szimbolikusan vizsgálják a nem vörösiszaptól származó veszélyes anyagok lehetséges szennyezését. Noha öt év alatt több mint 160 féle veszélyes hulladékból hozhatnak e szigeteletlen tározóba mintegy 600.000 tonnát. Sok szennyezőt csak évente egyszer, kétszer kell mérni. A tározóból a szerves anyagok kijutást évente csak egyszer kell vizsgálni, pedig a szennyezés jelenléte/iránya maximálisan vízállás, időjárás függő, így az évi egy mérés elégtelen. A Felügyelőség az aktívan használt VII-es tározótól igen

távol, folyásiránynak felfelé jelölt ki egy új mérőkutát, amit a győri Reflex környezetvédő szervezet sikertelenül fellebbezett. A zöld szervezet azt szeretne volna, hogy a tározó mellett és nem tőle távol, valamint folyásiránynak lefelé legyen mérés és ne csak a vörösiszap és timföldgyártás szennyezőit mérjék, hanem a tározóba lerakott hulladékok szennyezőit is.

Jogi előzmények

A 392-6/2010. sz. engedély előzménye a H-13910-16/2004. sz. engedély volt, amely kettős funkciót látott el: egyrészt foglalkozott a régebbi vörösiszap-tárolókkal, azokra (I, II, V, VI.) működési engedélyt adott, illetve a VII. tároló esetében a jelen engedély szerint is alkalmazandó hulladékkezelési eljárásra egységes környezethasználati engedélyt, illetve magára a tárolóra környezetvédelmi működési engedélyt adott. Ezt az engedélyt javította ki, számelírásra hivatkozva – az eredeti engedélyben a kérelemben foglaltak, illetve az indokolásban foglaltak 280.000 tonna nem veszélyes hulladékot írtak a 110.000 tonna veszélyes hulladék mellett, míg az engedély rendelkező részében 110.000 tonna szerepelt – a H-13910-16/2004. sz. határozat. Az eredeti engedély felülvizsgálatára vonatkozó határidőket módosította a H-789-16/2007. sz. határozat. Végezetül a jelen engedélyt közvetlenül megelőző jogi helyzet utolsó elemét a H-789-9/2007. sz. határozat jelentette, amely érdemben a legtöbb módosítást tartalmazta: itt bővült az eredetileg engedélyezett mennyiség veszélyes hulladék esetén 110.000 tonnáról 132.000 tonnára, illetve egyes hulladékkezelési előírások is változtak, de nem jelentős módon.

(Engedélyek csatolva!)

Sajnálatos módon a 2010. évi az új engedélyben az eddigi engedélyk egybefoglalása elmaradt, holott az eredeti engedély öt évre került kiadásra, így az új engedélynek minden egyes korábbi elemet ismételt tartalmaznia kellett volna. Ezen jelentős mulasztás legfontosabb következménye, hogy a társadalmi részvétel és ezzel együtt az igényérvényesítés komoly nehézségekbe ütközött, ugyanis hosszabb idő kellett ahhoz, hogy – az egyébként kötelezően publikusnak számító – korábbi engedélyeket beszerezzük, hiszen az új engedély nem fogja át az egész tevékenységet, hanem nagy részben visszautal a megelőző engedélyre.

A további részletek és a jogi problémák áttekintése előtt emlékeztetni kell arra, hogy az egységes környezethasználati engedély érvényességi ideje, illetve az esedékes felülvizsgálati kötelezettségek éppen azt szolgálják, hogy a megváltozott körülményeket – legyenek azok ténybeli változások vagy jogszabályi változások – figyelembe lehessen venni az engedély módosítása, illetve ismételt kiadása előtt.

Az adott ügyben az eredeti engedély kiadását követően egy jelentős jogszabály jelent meg, amelynek érdemben befolyásolnia kellett volna a hatályos engedélyket is, már a jogszabály megjelenését követően nyomban felülvizsgálatot indukálva, de legalább az új engedély kiadását kellett volna ezen jogszabályhoz igazítani. Ugyancsak figyelmet érdemel, hogy sem az eredeti, sem az újabb engedély nem emlékezik meg egy olyan jogszabályról, amely éppen a kérdéses tevékenységre (R3 művelet) vonatkozna, ezzel

alapvetően sérti a hatályos jogot. Mindkét jogszabály az EU jogi követelmények átvételét jelentette:

- már az eredeti engedély kiadásakor hatályban volt a 23/2003. (XII. 29.) KvVM rendelet a biohulladék kezeléséről és a komposztálás műszaki követelményeiről, amelyre sem akkor, sem most az engedély nem hivatkozik, holott ennek lényege az EU jog szerinti hasznosítási műveletek egyikének, a már mondottak szerint az R3-as műveletnek jogi pontosítása. Igaz, hogy elviekben más hulladékok komposztálásáról is szó lehet, mint amint a rendelet melléklete tartalmaz, amely hulladékokra pillanatnyilag nincs hatályos jogszabályi követelmény, ugyanakkor mivel a komposztálásra más szabály tehát nem vonatkozik, ezt a rendelet mindenképpen figyelembe kellett volna venni.
- az eredeti engedély kiadását követően jelent meg a 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről, amelynek nyomán az engedély azonnal felül kellett volna vizsgálni. A felülvizsgálatra az eredeti engedély kiadását követő hat évben nem került sor, sőt az új engedély sem foglalkozik a kérdéssel. A hatályos, Natura 2000-re vonatkozó EU jogi és hazai jogi követelményekben szereplő, a jelentős hatás lehetőségének vizsgálatára vonatkozó kötelezettséget súlyosan megsértve a 2010-es engedély a problémát két mondatral kezeli: „A terület ... nem része a Natura 2000 hálózatnak. A tevékenység természet-és tájvédelmi érdeket nem sért.”

Ez utóbbi kijelentés tényleges megítéléséhez szükséges elsőrendű tényállási elem, hogy az érintett Natura 2000 terület esetünkben a Duna-Ipoly NP működési területén található 'Duna és ártere' elnevezésű HUD120034 jelzésű terület, amely a 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet 5. sz. melléklete szerint – kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület -, illetve az ahhoz kapcsolt MK10072 EOTR 74.sz. térképszelvény szerint teljes hosszában közvetlenül határos a vörösiszap-tároló gátjával. *(Vonatkozó jogszabályi hivatkozás, illetve térképvázlat csatolva!)* A hivatkozott rendelet csak a változások és korábbi sajnálatos hrsz. elírások miatt pontosítja az ország Natura 2000 területeit, a terület védettsége ezt jóval megelőző. Mindez a rendelet szerint: „1. § Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kr.) 5. melléklete szerinti különleges madárvédelmi területekkel érintett földrészletek helyrajzi számos jegyzékét az 1. melléklet tartalmazza.”

Érdemes megjegyezni, hogy a 275/2004-es Korm. rendelet miként fogalmaz:

„2. § f) *különleges természetmegőrzési terület*: olyan közösségi jelentőségű terület, amelyen közösségi jelentőségű faj jelentős állománya, élőhelye vagy közösségi jelentőségű élőhelytípus található, az Európai Unió jogi aktusával történt jóváhagyást követően a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő növény- és állatvilág védelméről szóló, 1992. május 21-i 92/43/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: élőhelyvédelmi irányelv) 4. cikke (4) bekezdésének megfelelő természetvédelmi célkitűzés meghatározásával jogszabályban kihirdetésre került, és amelyre a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok vagy közösségi jelentőségű élőhelytípusok

természetvédelmi helyzetének helyreállítása, illetve fenntartása érdekében az e rendelet szerinti természetvédelmi előírások alkalmazandók;”

Ami jelen esetben külön figyelemre méltó, hogy az érintett Natura 2000 terület, a Duna és árterülete, még a Natura 2000 területek között is kiemelkedő jelentőségű, figyelemmel a Duna nemzetközi folyó jellegére, így a Dunát érő esetleges hatások több országban érezhetőek.

A létesítmény működését engedélyező határozat fent hivatkozott két mondatából nyilvánvalóan következik, hogy a hatóság nem vizsgálta meg a lehetséges következményeket és hatásokat, holott erre jogszabályi előírás van. Az ugyanis nem lehet kétséges, hogy a hatás jelentőségét ilyen mennyiségű hulladék, különösen veszélyes hulladék kezelése esetében alaposan vizsgálni kellett volna.

A hulladékhasznosításra vonatkozó követelmények esetében is ellentmondást fedezhetünk fel az EU jog és annak az ECJ által történő értelmezése és a vonatkozó határozat között.

A természetvédelmi – Natura 2000 - szabályok esetében azonban az EU jog megsértése nyilvánvaló, illetve hasonló, kisebb jelentőségű esetek szép számmal fordulnak elő, ezért feltétlenül indokoltnak tartjuk a Bizottság fellépését az alább megfogalmazottak szerint.

Hozzá kell tenni, hogy időközben elvégzett vizsgálatok, mintavételek – *amelyeket mellékelünk* – azt igazolják, hogy a jelentős hatásnak nem csupán a lehetősége áll fenn, hanem ezt tényként is lehet kezelni.

9. A közösségi jog azon rendelkezéseinek lehető legpontosabb meghatározása (szerződések, rendeletek, irányelvek, határozatok stb.), amelyek a panaszos szerint az érintett tagállam által megsértésre kerültek:

Kiindulási pontunk az EUMSZ 258. cikke, amelynek alkalmazását kérjük a T. Bizottságtól:

„Ha a Bizottság megítélése szerint egy tagállam a Szerződésekből eredő valamely kötelezettségét nem teljesítette, az ügyről indokolással ellátott véleményt ad, miután az érintett államnak lehetőséget biztosított észrevételei megtételére.

Ha az érintett állam a Bizottság által meghatározott határidőn belül nem tesz eleget a véleményben foglaltaknak, a Bizottság az Európai Unió Bíróságához fordulhat.”

Véleményünk szerint az TKV Zrt. Almásfüzitői VII-es vörösiszap tározón végzett tevékenységéhez kapcsolódó engedélyek az alábbi szempontokból nem felelnek meg a Közösségi jognak:

- 1. Natura 2000 területek**
- 2. Hulladékhasznosítás**
- 3. Hasznosítás, komposztálás, mennyiség**
- 4. Megfelelés BAT-nak**

1. Natura 2000 területek

A jelen eset tárgyát képező határozatból kétféle téves jogértelmezés bontakozik ki. Mindkettőnek az a lényege, hogy a hatóság érdemben egyáltalában nem vizsgálta a hatás jelentőségét:

- A hatást a hatóságok azért nem vizsgálták, mert a kérdéses terület maga közvetlenül nem része a Natura 2000 területnek. Ugyanakkor a terület közvetlenül határos a kiemelt és egyértelműen nemzetközi jelentőségű (Duna) Natura 2000 területtel. A jogi probléma ebben az esetben a hatóságok téves és e tekintetben sajnálatos módon következetes jogértelmezése, amely nem veszi figyelembe, hogy a kérdéses hatásnak nem a Natura 2000 területen belül kell erednie, hanem képesnek kell lennie arra, hogy ilyen területekre gyakoroljon hatást, akár az adott területen belül, akár azzal közvetlenül határosan, akár kissé távolabb tervezett, illetve megvalósuló tevékenységről legyen is szó. Ez a téves jogértelmezés és joggyakorlat súlyosan veszélyezteti a Natura 2000 területek kezelését, védelmét.
- A hatást a hatóságok mindezekon felül egyáltalában nem vizsgálták, sem tartalmában, sem legalább formailag. Egyszerűen semmilyen olyan érdemi lépés nem történt, amely bármilyen módon alapot adott volna arra, hogy a hatás jelentőségét megítéeljék. Ez a fentivel együttesen szemlélve jelenik meg ugyan, de egyben önmagában is súlyos jogsértést valósít meg ismételten. Nem arról van szó tehát, hogy a hatás jelentőségének vizsgálata nem megfelelő, hanem arról, hogy erre sor sem került.

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet egyértelműen megköveteli:

„10. § (1) Olyan terv vagy beruházás elfogadása, illetőleg engedélyezése előtt, amely nem szolgálja közvetlenül valamely Natura 2000 terület természetvédelmi kezelését vagy ahhoz nem feltétlenül szükséges, azonban valamely Natura 2000 területre akár önmagában, akár más tervvel vagy beruházással együtt hatással lehet, a terv kidolgozójának, illetőleg a beruházást engedélyező hatóságnak - a tervvel, illetve beruházással érintett terület kiterjedésére, az érintett területnek a Natura 2000 területhez viszonyított elhelyezkedésére, valamint a Natura 2000 területen előforduló élővilágra vonatkozó adatokra figyelemmel - vizsgálnia kell a terv, illetve beruházás által várhatóan a Natura 2000 terület jelölésének alapjául szolgáló, az 1-4. számú mellékletben meghatározott fajok és élőhelytípusok természetvédelmi helyzetére gyakorolt hatásokat.”

Itt talán még az is külön kiemelését érdemel, hogy a hazai jogszabály még szigorúbban is fogalmaz az EU jognál, mert nem csak a 'jelentős hatás' feltárását várja el, hanem csupán 'hatás'-ról beszél! Ennek megfelelően a vizsgálatoknak, amelyek bármilyen hatás feltárására irányulnának, még körültekintőbbnek, szigorúbbnak kellene lenniük. Ugyancsak kiemelő, hogy maga a hazai jog is elvárja a két érintett terület elhelyezkedésének összevetését, tehát még a hazai jogi követelmények szerint sem csupán a Natura 2000 területen megvalósuló tervek, projektet jelentik a vizsgálandó

kört.

A fenti jogszabály forrása a *Tanács 1992. május 21-i 92/43/EGK irányelve* a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről szólva, amely a *6. cikkben* a következőket emeli ki:

„(1) A tagállamok megállapítják a különleges természetvédelmi területek védelméhez szükséges intézkedéseket, megfelelő esetben beleértve a kifejezetten az egyes természeti területekre kidolgozott vagy más fejlesztési tervek részét képező intézkedési terveket, továbbá olyan törvényi, közigazgatási, vagy szerződéses aktusokat is, amelyek az adott természeti területen megtalálható, I. mellékletben szereplő természetes élőhelytípusok, illetve II. mellékletben szereplő fajok ökológiai szükségleteinek megfelelnek.

(2) A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket a különleges természetvédelmi területeken található olyan természetes élőhelytípusok és olyan fajok élőhelyei károsodásának és megzavarásának megakadályozására, amelyek céljára az egyes területeket kijelölték, amennyiben a zavarás mértéke ezen irányelv céljaira tekintettel jelentős hatással lehet.

(3) Figyelembe véve az adott természeti terület védelmével kapcsolatos célkitűzéseket, megfelelő vizsgálatot kell folytatni minden olyan terv vagy program hatásait illetően, amely nem kapcsolódik közvetlenül, illetve nem nélkülözhetetlen a természeti terület kezeléséhez, de akár önmagában, akár pedig más terv vagy program részeként valószínűleg jelentős hatással lesz arra. A természeti területre gyakorolt hatások vizsgálatának eredményét figyelembe véve, továbbá a (4) bekezdés rendelkezéseinek értelmében az illetékes nemzeti hatóságok csak azután hagyják jóvá az érintett tervet vagy programot, ha megbizonyosodtak arról, hogy az nem fogja hátrányosan befolyásolni az érintett természeti terület épségét, és miután - adott esetben - kikérték a lakosság véleményét is.

(4) Amennyiben a természeti területre gyakorolt hatások vizsgálatának kedvezőtlen eredménye ellenére valamely elsődlegesen fontos, társadalmi vagy gazdasági jellegű közösségi érdekre figyelemmel - alternatív megoldás hiányában - mégis végre kell hajtani egy tervet vagy programot, a tagállam minden szükséges kiegyenlítő intézkedést megtesz a Natura 2000 általános egységességének megóvása érdekében. A tagállam az elfogadott kiegyenlítő intézkedésekről értesíti a Bizottságot.

Amennyiben az érintett természeti terület elsődleges fontosságú természetes élőhelytípust foglal magában és/vagy veszélyeztetett faj élőhelyéül szolgál, kizárólag az emberi egészséggel, a közbiztonsággal vagy a környezet szempontjából elsődlegesen fontos előnyökkel kapcsolatos, továbbá - a Bizottság véleménye szerint - a közérdek kényszerítő indokain alapuló szempontokat lehet érvényesíteni.”

Mindehhez értelmezési kérdések sora járul, amelyek részben az Európai Bíróság ECJ ítélezési gyakorlatában, részben pedig a Bizottság iránymutatásaiban jelennek meg.

Az Európai Közösségek Bírósága a *Waddenzee ügyben (C-127/02. sz. ügy)* benyújtott előzetes döntéshozatali kérelem tárgyában született ítéletben részletesen értelmezi az élőhely-védelmi irányelv kérdéses 6. cikk (3) bekezdését, amely – a Bíróság szerint – olyan eljárást vezet be, amelynek célja, hogy előzetes ellenőrzési mechanizmus segítségével biztosítsa, hogy valamely tervet vagy projektet - amely nem kapcsolódik

közvetlenül, illetve nem nélkülözhetetlen a természeti terület kezeléséhez, de arra jelentős hatással lehet - csak akkor lehessen engedélyezni, ha az nem befolyásolja hátrányosan az érintett természeti terület épségét. (33.)

„33 Az „élőhely”-irányelv 6. cikkének (2) bekezdése előírja, hogy az illetékes nemzeti hatóságok csak akkor hagyhatnak jóvá olyan tervet vagy projektet, amely nem kapcsolódik közvetlenül, illetve nem nélkülözhetetlen a természeti terület kezeléséhez, de arra jelentős hatással lehet, ha a tervnek vagy projektnek a természeti területre gyakorolt hatására irányuló megfelelő vizsgálat lefolytatásával megbizonyosodtak arról, hogy a terv vagy projekt nem fogja hátrányosan befolyásolni az érintett természeti terület épségét.

...

46. Az élőhelyvédelmi irányelv első mondatát a preambulum 10. bekezdésével együtt olvasva világossá válik, hogy a terv vagy project hatásai jelentőségének megítélése, abban az esetben, ha azok nincsenek közvetlenül összefüggésben a terület fenntartásával, a terület megőrzési céljaival kapcsolatban értelmezhető.

47. Tehát, amikor egy terv vagy projekt hatással van a területre, de várhatóan nem ássa alá a megőrzési célok érvényesülését, nem minősíthető olyannak, mint amilyen jelentős hatással lenne az adott területre.

...

52. Ami a “megfelelő vizsgálat” kérdését illeti, az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikk 3. bekezdése értelmében, rá kell mutatni arra, hogy ez a szabály nem határozza meg az ilyen vizsgálat kivitelezésének sajátos módszerét.”

Ez egyben azt jelenti, hogy ha nincs is ilyen módszer, erre vonatkozóan a hatóság jelentős hatás feltárására irányuló eljárása követelmény és az így feltárt következtetésekből levont tanulságok alapján lehet csak dönteni.

A C-304/05 (*Bizottság kontra Olaszország*) ítéletből nyilvánvaló, hogy az adott ügyben a vizsgálatoknak olyan szintet kell elérniük, amely a természeti területet érő jelentős hatás lehetőségét tisztázza. Tegyük hozzá, hogy a kérdéses perbeli esetben valóban folytak vizsgálatok, ellentétben a jelen ügy tárgyát képező határozattal:

„60 Következésképpen ellenőrizni kell, hogy a jelen ügyben a vitatott munkálatoknak az érintett terület épségére gyakorolt hatását megvizsgálták-e a fent említett szempontoknak megfelelően a 2003. február 14-i engedély kiadása előtt.”

Egy másik jogesetben (*C-98/03. sz. ügy, Bizottság kontra Németország*) a program fogalmának a hatás jelentőségével összefüggő szűkítő értelmezésére számos példát hoz fel a Bizottság:

“39. Emlékeztetni kell arra, hogy az irányelv 6. cikke (3) bekezdésének első mondata szerint megfelelő vizsgálatot kell folytatni minden olyan terv vagy program hatásait illetően, amely nem kapcsolódik közvetlenül, illetve nem nélkülözhetetlen a természeti terület kezeléséhez, de akár önmagában, akár pedig más terv vagy program részeként valószínűleg jelentős hatással lesz arra.

40. A Bíróság egy ítéletében már kimondta, hogy egy terv vagy program hatásainak megfelelő vizsgálatát arra az esetre írja elő az irányelv, ha fennáll annak a valószínűsége vagy veszélye, hogy az érintett természeti területre jelentős hatással lesz. Tekintettel különösen az elővigyázatosság elvére, ilyen veszély akkor áll fenn, ha objektív tényezők alapján nem zárható ki, hogy az adott terv vagy program jelentős mértékben hat az

érintett területre (lásd a C-6/04. sz., Bizottság kontra Egyesült Királyság ügyben 2005. október 20-án hozott ítélet [EBHT 2005., I-9056. o.] 54. pontját).”

A C-241/08. sz. ügyben, Bizottság kontra Francia Köztársaság, a Bíróság leszögezi:
„54. Annak érdekében, hogy az élőhely-irányelvben előírt védelmi és helyreállítási célkitűzések megvalósulása maradéktalanul biztosítva legyen, az élőhely-irányelv 6. cikkének (3) bekezdésével összhangban minden olyan terv vagy program hatásait illetően, amely nem kapcsolódik közvetlenül, illetve nem nélkülözhetetlen a természeti terület kezeléséhez, megfelelő vizsgálatot kell tehát folytatni az adott természeti terület védelmével kapcsolatos célkitűzésekre figyelemmel.” Ennek előzménye a hatás jelentőségének megítélése.

A Bíróság fenti jogértelmezése a hatályos irányelvvel együtt teszi ki a követendő jogi követelményeket, amelyeket a Natura 2000 területek esetében a Bizottság útmutatása is támogat.

A területek hatásbecslésével kapcsolatos útmutató - 'A Natura 2000 területekre jelentős hatással lévő tervek és projektek hatásbecslése - Módszertani útmutató a Tanács 92/43/EEC számú, vadon élő növény- és állatfajok, valamint élőhelyek védelméről szóló irányelve 6. cikk (3) és (4) bekezdéseinek rendelkezéseihez' (www.natura.2000.hu) - , a fentieket így fogalmazza meg:

7-8. oldalon található box:

A 6. cikk (3) és (4) bekezdése által előírt eljárás folyamatábrája (az MN 2000-ből) az útmutatóban szereplő szintek viszonylatában

- A terv vagy projekt (TP) közvetlenül kapcsolódik vagy éppen szükséges a terület természetvédelmi kezeléséhez?
- Ha igen, megadható az engedély.
- Ha nem, megvizsgálandó, hogy a TP valószínűsíthetően jelentős hatással lesz-e a területre.
- Ha nem, megadható az engedély.
- Ha igen, fel kell mérni a terület célkitűzéseire kifejtett hatásokat:

(Innentől nem vizsgáljuk a következő részeket, mert az eljárás el sem jutott eddig a pontig!)

A Natura 2000 területek kezelésével kapcsolatban pedig a Tanács másik útmutatója a természetes élőhelyek és vadon élő növény- és állatvilág megőrzéséről szóló 92/43/EEC irányelve 6. cikkének rendelkezéseinek értelmezése során kiemeli:

„4.4. Hogyan lehet meghatározni, hogy egy terv vagy projekt „valószínűleg jelentős hatással lesz a területre, egyedileg vagy más tervek vagy projektek részeként”?

E kifejezés ok-okozati összefüggést foglal magába. Egyrészt szükséges annak megállapítása, hogy milyen jelegű hatások tartoznak ide („*jelentős hatások*”) valamint azt, hogy milyen okok alakítják ki valószínűsíthetően ezeket a hatásokat („*valószínűleg...egyedileg vagy másokkal együtt*”)

Annak meghatározása, hogy egy tervnek vagy projektnek valószínűleg jelentős hatása van, gyakorlati és jogi következményei vannak. Következésképpen egy terv vagy projekt javaslatokor fontos, hogy elsőként a kulcstényező vizsgálata megtörténjen, majd azt követően a vizsgálat megfelelően alátámasztott legyen tudományos és szakértői áttekintés számára.

Azokat a terv- ill. projektjavaslatokat, melyeket úgy ítélték meg, hogy nem lesz jelentős hatásuk, a 6. cikk (3) és (4) bekezdéseire történő hivatkozás nélkül tovább lehet engedni. Ennek ellenére a tagállamoknak ajánlatos igazolniuk azt, hogy hogyan jutottak erre a következtetésre és ezt megfelelően dokumentálni kell.”

Összességében tehát a hatások jelentőségének vizsgálatára ugyan nincs pontos módszer, de az mindenképpen aláhúzendő, hogy a hatás jelentőségének lehetőségét feltétlenül vizsgálni kell és ezen vizsgálatok meglétét valamiképpen dokumentálni is kell. A hatás jelentősége vizsgálatának mellőzése súlyos jogsértés, ami az EU jogot is érinti. Ki kell emelni, hogy a hatás jelentősége olyan esetekben is megítélendő, amikor maga a tevékenység nem a Natura 2000 területen folyik, de azzal határos vagy arra hatással lehet, mert ez esetben nem zárható ki eleve a kapcsolat.

Mindennek alapján a magyar környezetvédelmi hatóságok által követett, jelen ügyben is világosan nyomon követhető gyakorlat révén a magyar jogalkotás/jogalkalmazás nem megfelelően vette át a vonatkozó irányelvet és ennek következtében nem biztosítja az európai jelentőségű területek számára a megfelelő jogvédelmet egy olyan Natura 2000 terület esetében, amely egyben kiemelt jelentőségű nemzetközi víz. Éppen ez, az érintett kiemelt érdek semmibevétele kapcsán megjelenő jogsértés utal arra, hogy az ennél kisebb jelentőségű hasonló esetekben az európai jogi követelmények érvényesítése még kevésbé várható.

A közigazgatási gyakorlat önmagában is lehet jogsértő, illetve nem valósul meg a szabályozás célja.

A fentiek egyértelműen arra utalnak, hogy amíg papíron a Natura 2000 területekre vonatkozó EU jogszabály átvételre került, annak gyakorlati megvalósítása hiányzik. Ennek két oka lehet:

- a nem megfelelő, elégtelen jogalkotás, amely nem volt képes tisztázni a követelményeket – ez valóban igaz, mert a hivatkozott Kormányrendelet nem magyarázta, értelmezte az EU jogot, hanem csupán átvette az alapul szolgáló irányelvet, de nem ültette be azt ténylegesen a magyar jogba;
- a hibás közigazgatási gyakorlat, amely egyszerűen negligálja a hatás jelentőségének feltárására vonatkozó követelményeket, illetve azt tartalmában nem vizsgálja.

Ez utóbbi esetben sem valósul meg az EU jog átvétele, tehát Magyarország uniós jogot sértő állapotot tart fenn. Erre a következtetésre jut az ECJ számos ítéletében, amelyek alapja, hogy a Bizottság több keresetet nyújtott be egy tagállammal szemben abban az esetben, ha a terhére rótt jogsértés nem pusztán egy irányelvből eredő kötelezettség nem megfelelő jogalkotásból eredő nemteljesítése, hanem olyan kötelezettségszegés, amely a közösségi joggal ellentétes közigazgatási gyakorlatból következik.

A nem megfelelő közigazgatási gyakorlat ennek megfelelően önmagában is vezethet jogsértésekre, még akkor is, amikor látszólag az írott jog rendelkezésre áll és a hatóság a helyén van. Erre példaként említhető a *C-135/05. sz. ügy, Bizottság kontra Olasz Köztársaság*:

„21. Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében valamely közigazgatási gyakorlat is

képezheti kötelezettségszegés megállapítása iránti kereset tárgyát, amennyiben az kellően tartós és általános (lásd különösen a Bizottság kontra Írország ügyben hozott ítélet 28. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).”

A fenti példában adott hivatkozás a *C-494/01. sz. ügyre utal – egy Írországi hulladékgazdálkodással kapcsolatos jogesetben* – és még alaposabban bemutatja, mennyire fontos a hatósági munka hatékonysága annak ellenőrzése során, hogy megvalósulnak-e a közösségi jog előírásai:

„27. Mindezzel kapcsolatban jelen jogvita tárgyával összefüggésben először is azt kell megemlíteni, hogy – a Bizottságra vonatkozó, minden esetben felmerülő bizonyítási teher sérelme nélkül – a tagállami hatóságoknak egy konkrét helyzettel kapcsolatos és pontosan meghatározható magatartása alapján a Bizottság minden további nélkül egyúttal az irányelv rendelkezéseivel kapcsolatos kötelezettségszegést is megállapíthat, illetve a nevezett rendelkezésekkel kapcsolatos tagállami kötelezettségszegést arra hivatkozva is meg lehet állapítani, hogy a hatóságok e rendelkezésekkel ellentétes általános gyakorlatot folytattak, amelyet jelen ügy konkrét esetei adott esetben csak példaként támasztanak alá.

28. Tény, hogy egy közigazgatási gyakorlat is lehet kötelezettségszegés megállapítása iránti kereset tárgya, amennyiben az kellően tartós és általános (lásd különösen a *C-387/99. sz.*, Bizottság kontra Németország ügyben 2004. április 29-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-3773.] 42. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).”

Ugyancsak egyértelmű, hogy a jogszabály megléte azért sem elegendő, mert a hatályos EUMSZ szerint is – 288. cikk (régebbi 249. cikk) – az irányelv esetében alapvető követelmény a cél megvalósulása, amely a Natura 2000 élőhelyvédelem esetében nem más, mint az, hogy az európai jelentőségű élőhelyeket ne tegyék ki felesleges kockázatnak, azokat jelentős káros hatás ne érje. A 92/43 irányelv célja, hogy a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelmével hozzájáruljon a biológiai sokféleség biztosításához az EK-Szerződésben érintett tagállamok európai területén belül. Az irányelv tizedik preambulumbekzdése említhető példának, amely a következőket írja elő: „mivel alaposan meg kell vizsgálni minden olyan tervet vagy programot, amelynek jelentős hatása lehet a már kijelölt, illetve a jövőben kijelölendő területek védelmének célkitűzéseire.

A hatóság felelőssége a kitűzött cél érvényesítéséért újra és újra előtérbe kerül, tartalmi szempontból támasztva elvárásokat, ami feltételezi a hatóság megfelelő felkészültségét, megfelelő és hatékony működését – mint a *C-392/99. sz. ügy*, Bizottság kontra Portugál Köztársaság ügyben és máshol.

A már említett *C-304/05. sz. ügyben*, Bizottság kontra Olaszország szinte teljesen jelen tényállást látjuk visszaköszönni:

„1. Keresetével az Európai Közösségek Bizottsága a Bíróságot annak megállapítására kéri, hogy mivel az IT 2040044. sz. Parco Nazionale dello Stelvio különleges védelmi területen (a továbbiakban: park) a Santa Caterina Valfurva sítérületnek (a „Bucaneve” és „Edelweiss” elnevezésű sípályák) a 2005-ös alpesi sívilágbajnokságra tekintettel történő kibővítésére és átalakítására, valamint az ahhoz kapcsolódó infrastruktúráknak a kialakítására irányuló projekt keretében:

– olyan intézkedéseket engedélyezett, amelyek jelentős hatással lehetnek az említett

területre, anélkül hogy ezeket az intézkedéseket a terület védelmével kapcsolatos célkitűzések fényében a területre gyakorolt hatás vizsgálatának vetette volna alá, és a fent említett intézkedéseket mindenesetre oly módon engedélyezte, hogy nem tartotta be azokat a rendelkezéseket, amelyek a hatásvizsgálat kedvezőtlen eredménye esetén és alternatív megoldások hiányában csak nyomós közérdeken alapuló kényszerítő okok esetén teszik lehetővé egy projekt megvalósítását, és csak azt követően, hogy a tagállam elfogadott minden olyan kiegyenlítő intézkedést, amely a Natura 2000 általános egységessége megóvásának biztosításához szükséges, és a Bizottsággal ezeket közölte;

...

55. Elsőként meg kell állapítani, hogy a felek egyetértenek abban, hogy a sípályák kibővítését, valamint az ahhoz kapcsolódó infrastruktúra létrehozását érintő munkálatok a jellegüknél fogva kötelezővé teszik a 92/43/EK irányelv 6. cikkének (3) bekezdése szerint a környezetre gyakorolt hatások megfelelő vizsgálatának az elvégzését.

56. Az utóbbi rendelkezés olyan eljárást vezet be, amelynek célja, hogy előzetes ellenőrzési mechanizmus segítségével biztosítsa, hogy valamely tervet vagy projektet – amely nem kapcsolódik közvetlenül, illetve nem nélkülözhetetlen a természeti terület kezeléséhez, de arra jelentős hatással lehet – csak akkor lehessen engedélyezni, amennyiben nem befolyásolja hátrányosan az érintett természeti terület épségét (lásd a C-127/02. sz., Waddenvereniging és Vogelbeschermingsvereniging ügyben 2004. szeptember 7-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-7405. o.; a továbbiakban: Waddenzee-ítélet] 34. pontját, valamint a C-239/04. sz., Bizottság kontra Portugália ügyben 2006. október 26-án hozott ítélet [EBHT 2006., I-10183. o.; a továbbiakban: Castro Verde-ítélet] 19. pontját).

57. Az megfelelő vizsgálatnak a 92/43 irányelv 6. cikke (3) bekezdésének értelmében vett fogalmát illetően meg kell állapítani, hogy az említett rendelkezés semmilyen konkrét módszert nem határoz meg az említett vizsgálat elvégzésére.

58. A Bíróság ugyanakkor megállapította, hogy a vizsgálatot oly módon kell elvégezni, hogy az illetékes nemzeti hatóságok megbizonyosodhassanak arról, hogy az adott terv vagy projekt nem jár az érintett természeti terület épségét veszélyeztető káros hatásokkal, tekintve, hogy ha bizonytalanság mutatkozik annak megítélésében, hogy ilyen hatások felléphetnek-e, az említett hatóságok kötelesek megtagadni a kérelmezett engedély kiadását (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Waddenzee-ítélet 56. és 57. pontját, valamint a Castro Verde-ítélet 20. pontját).”

2. Hulladékhasznosítás

Kérdéses, hogy a 392-6/2010. sz. határozat szerinti R3-as hasznosítás (komposztálás) megvalósítható-e a határozat szerinti feltételekkel. Itt különös figyelmet kell szentelni a Prof. Lorber szakjelentésének (csatolt szakvélemény), amely szerint az egész technológia a szennyezőanyagok hígítását jelenti, és valójában aligha valósulhat meg komposztálás.

Elsőként vizsgálandóak az EU jogi alapok, figyelemmel a ma hatályos szabályozásra, amelynek a hasznosítás EU jogi is forrása az Európai Parlament és a Tanács 2008/98/EK irányelve (2008. november 19.) a hulladékokról és egyes irányelvek hatályon kívül helyezéséről. Ez 2011 végén akkor is így kell legyen, ha ez az irányelv még nem került átültetésre, de éppen a hasznosítás kérdéskörében az új szabályozás

kedvezőbb lehet a Tatai Zrt. számára.

„3. cikk - Fogalommeghatározások

15. "hasznosítás": bármely művelet, amelynek fő eredménye az, hogy a hulladék hasznos célt szolgál annak révén, hogy olyan más anyagok helyébe lép, amelyeket egyébként valamely konkrét funkció betöltésére használtak volna, vagy amelynek eredményeként a hulladékot oly módon készítik elő, hogy az ezt a funkciót akár az üzemben, akár a szélesebb körű gazdaságban betölthesse. A II. melléklet tartalmazza a hasznosítási műveletek nem kimerítő listáját;”

Már itt érdemes megjegyezni ezt a fogalmat – amely, elsősorban az ECJ gyakorlatából alakult ki, tehát az irányelv elfogadásakor már a joggyakorlat része volt -, mert ennek lényegi feltétele, hogy a hasznosított hulladék más anyagok helyébe lép, amit az adott funkcióra használtak volna. Az Európai Bíróság irányadó és egyben jogilag is kötelező gyakorlata alapján már 10 éve ez a megközelítés érvényesül, tehát már az eredeti engedély kiadásakor is. Ez azt jelenti, hogy ha a kérdéses tevékenység komposztálás, illetve célja „mesterséges talaj (fedőréteg)” kialakítása az engedély szerint, akkor ezen funkciónak kell oly módon megfelelni, hogy a más anyagot ezzel pótolja. Ha tehát talajt pótol, akkor hasonló jellemzői kell legyenek, mint a talajnak – ha e tevékenység valóban komposztálás, akkor ez amúgy is feltétel -, tehát szervesanyag-tartalma feleljen meg a talajnak, növényzet a természetes talajhoz hason módon fejlődhesen. Ha mesterséges fedőréteg, mint pl. egy műanyag fólia, akkor azt a funkciót kell ellássa, tehát szigeteljen, ne adjon újabb szennyezőanyagot a meglévőhöz, a csapadékvíz elvezesse, még hozzá a fenti módon, tehát ne tartalmazzon a csurgalékvíz az eredetihez képest más anyagokat is, stb. A két funkció pedig nem azonos és nem is azonosítható, tehát aligha kezelhető együtt egy engedélyben ilyen módon, a funkciókat legalábbis szét kell választani és külön meghatározni az azokkal kapcsolatos elvárásokat.

A fentiek lényegi kérdése, hogy ha az engedély azt állítja, hogy ez hasznosítás és ezen belül R3 művelet és célja „mesterséges talaj (fedőréteg)” kialakítása, akkor az erre vonatkozó bizonyítékokat tartalmaznia kellene.

Párhuzamosan vizsgáljuk a **hatályos hazai jogot**, azon belül is elsősorban a Hgt-t, amelynek vonatkozó mellékleteit tekintjük át elsőként. Annál is inkább indokolt ezt tenni, mert ebben a tekintetben a régebbi és a ma hatályos EU jog között nincs érdemi eltérés. Alább minden értékelés, megjegyzés nélkül csupán a mellékletek szóba jöhető lehetőségeit vesszük sorra:

„3. sz. melléklet: *Hulladékártalmatlanítást szolgáló műveletek*

E melléklet célja a hulladék ártalmatlanítását célzó műveletek felsorolása, ahogy azok a gyakorlatban előfordulnak. A törvény 5. §-ával összhangban az ártalmatlanítás csak az ember egészsége és az épített és természeti környezet veszélyeztetése kizárásával - a külön jogszabályokban meghatározott feltételek betartásával - végezhető, és csak az ezeknek megfelelő eljárások alkalmazhatók.

D1 Lerakás a talaj felszínére vagy a talajba

D2 Talajban történő kezelés (folyadékok, iszapok talajban történő biológiai lebontása stb.)...

D4 Felszíni feltöltés (folyadékok, iszapok elhelyezése árkokban, mélyedésekben,

tározó vagy ülepítő tavakban stb.) ...

D13 Keverés vagy elegyítés a D1-D12 műveletek valamelyikének elvégzése érdekében”

„4. számú melléklet: Hulladékhasznosítást szolgáló műveletek

E melléklet célja a hulladék hasznosítását célzó műveletek felsorolása, ahogy azok a gyakorlatban előfordulnak. A törvény 5. §-ával összhangban a hasznosítás csak az ember egészsége és az épített és természeti környezet veszélyeztetése kizárásával - a külön jogszabályokban meghatározott feltételek betartásával - végezhető, és csak az ezeknek megfelelő eljárások alkalmazhatók.

- R1 Fűtőanyagként történő felhasználás vagy más módon energia előállítása
- R2 Oldószerek visszanyerése, regenerálása
- R3 Oldószerként nem használatos szerves anyagok visszanyerése, regenerálása (beleértve a komposztálást és más biológiai átalakítási műveleteket is)
- R4 Fémek és fémvegyületek visszanyerése, újrafeldolgozása
- R5 Egyéb szerves anyagok visszanyerése, újrafeldolgozása
- R6 Savak vagy lúgok regenerálása
- R7 Szennyvezécsökkentésre használt anyagok összetevőinek visszanyerése
- R8 Katalizátorok összetevőinek visszanyerése
- R9 Olajok újrafinomítása vagy más célra történő újrahasználata
- R10 Talajban történő hasznosítás, amely mezőgazdasági vagy ökológiai szempontból előnyös
- R11 Az R1-R10 műveletek valamelyikéből származó hulladék hasznosítása
- R12 Átalakítás az R1-R11 műveletek valamelyikének elvégzése érdekében
- R13 Tárolás az R1-R12 műveletek valamelyikének elvégzése érdekében (a képződés helyén történő átmeneti tárolás és gyűjtés kivételével).

Mindebből következik, hogy a kérdéses művelet nem feltétlenül csak hasznosítás lehet, illetve azon belül sem feltétlenül csupán az R3 szerinti hasznosítás, hanem lehet ártalmatlanítás is, méghozzá nem is egyféleképpen, illetve akár hasznosítást, akár ártalmatlanítást elősegítő művelet. Az sem kizárt, hogy ha hasznosítás is, annak többféle minősítése is lehetséges, illetve arról sem szabad megfeledkezni, hogy a fentiek szerint a 13 féle művelet nem jelent teljes körű listát, más hasznosítási lehetőség is előfordulhat – ez esetben azonban még fokozottabban igaz a hatóság alapos eljárásának, a tényállás felderítettségének és a feltételek körültekintő meghatározásának követelménye.

Mindenesetre az ECJ számos ügyben próbálta meg a hasznosítás és ártalmatlanítás kérdéseit megfogni, értelmezni – a hatályos irányelv hasznosítási fogalma valójában ennek közvetlen eredménye -, de minden esetben alapvető konklúzió volt, hogy a megkülönböztetés rendkívül nehéz. Ennek egyik példája még korábbi időkből a C-2/90. sz. - Bizottság kontra Belgium – ahol az alábbiakat fejtette ki a Bíróság: „27. Amint ezt a Bíróságnak kifejtették, a hasznosítható és nem hasznosítható hulladékok közötti különbségtétel a gyakorlatban rendkívül nehéz, különösen ami az államhatárokon való ellenőrzést illeti. Ez a megkülönböztetés olyan tényezőkön alapul, amelyek bizonytalanon és változóak az idővel, különösen a technikai fejlődés kapcsán. Továbbá, annak eldöntése, hogy a hulladék hasznosítható avagy sem, a hasznosítási eljárás költségeitől is függ, tehát attól, hogy a javasolt hasznosítás életszerű-e, ami azt eredményezi, hogy ez a megkülönböztetés szükségképpen szubjektív és változó

feltételektől függ.”

A jogeset ma sem veszített aktualitásából, különösen fel kell hívni a figyelmet a hasznosítás életszerűségének hangsúlyozására, amelyre később visszatérünk.

Amennyiben pedig a fenti hasznosítási műveleteket vesszük alapul – tudván, hogy persze ezek nem konkrétak és nem lezárt kategóriák, hanem „ahogy azok a gyakorlatban előfordulnak”, mégsem mehetünk el az R3 minősítés egy olyan szempontja mellett, amit jelen esetben feltétlenül érvényesülést igénylőnek kell tekintenünk, nevezetesen a szerves anyagok jelenlétét kell aláhúzni. Mert az igaz, hogy a zárójelben példák vannak és nem taxatív meghatározás, de az sem lehet vitás, hogy a jelzett módokon csak szerves anyag kerülhet szóba. Az engedély esetében messze nem erről van szó, tehát vagy sokkal közelebb járunk a D – ártalmatlanítási – műveletekhez, vagy a hasznosítás más, körülírandó lehetőségeire kell gondolni. Ez akkor is igaz, ha a mellékletet nem kell szó szerint érteni, hiszen a felsorolás nem jelent abszolút pontos megfogalmazást – maga a melléklet bevezetője is hangsúlyozza, hogy a melléklet célja ezen műveletek „felsorolása, ahogy azok a gyakorlatban előfordulnak”. Ez azonban nem változtat azon az egyszerű tudományos tényen, hogy szerves anyagot lehet csak ilyen módon visszanyerni, regenerálni.

A fenti körben maradva, és azon belül továbbra is a hasznosítás lehetőségénél, ismét a Hgt. legyen az alap:

„18. § (1) A hulladék hasznosítása történhet

a) a hulladék anyagának termelésben, szolgáltatásban történő ismételt felhasználásával (újrafeldolgozás);

b) a hulladék valamely újrafeldolgozható összetevőjének leválasztásával és alapanyaggá alakításával (visszanyerés);

c) a hulladék energiatartalmának kinyerésével (energetikai hasznosítás).

(2) A biológiailag lebomló szerves anyagok aerob vagy anaerob lebontása és további felhasználásra alkalmassá tétele hasznosításnak minősül. A tevékenység végzésének és a keletkező termékek felhasználásának feltételeit külön jogszabály tartalmazza.”

A határozat utal a hasznosítás (2) bekezdésbeli megközelítésére, és egyben arra is, hogy erre vonatkozóan van külön jogszabály, ugyanakkor nem utal arra, az (1) bekezdésben foglalt három alpont közül melyikbe sorolná be a kérdéses hasznosítást. A két bekezdés nem egymást kizáró, hanem egymásra épülő rendelkezést jelent. Ezt a kapcsolatot ugyanis nem tudja megtenni, mert kétségtelenül nem lehet szó újrafeldolgozásról, visszanyerés sem lehetséges, hiszen pl. alapanyag a tényleges komposzt lehetne, és persze az utolsó eset sem jöhet szóba. A Hgt. feltételeinek teljesülését tehát az engedély meg sem kísérelti igazolni.

Emellett különösen fontossá válik a (2) bekezdésre történő utalás, mert erre a külön jogszabályra a határozat egyáltalában nem tért ki, holott ezzel megteremtette az első súlyos hibát, nevezetesen azt, hogy az indokolásban a jogi feltételeket (Ket. 72. § (1) bek. ef) pont) és háttérrel fel kell tárni. Ez tehát nem történt meg! A külön jogszabály kérdésére a következő pontban térünk ki.

A hulladék hasznosításával kapcsolatban a sajátosan e célra szolgáló jogszabály mellett

ugyancsak teljes mértékben hiányoznak mindazok a jogszabályi feltételek, amelyeket a Hgt. keretein túl akár a települési hulladékkal, akár a veszélyes hulladékkal foglalkozó jogszabályok előírnak, nem is beszélve az említett, sajátosan erre a célra alkotott komposztálási jogszabályról.

A 213/2001. (XI. 14.) Korm. rendelet a települési hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről az első, a hatóság által a határozatban nem is említett jogszabály, amely az indokolásban első helyre kívánkozott volna. Eszerint:

„11. § (1) A hasznosítási engedély megadásához a következő szempontokat kell figyelembe venni:

a) a kérelmező hasznosítási technológiája a hasznosításra javasolt települési szilárd hulladék összetétele függvényében, különös tekintettel a kezelendő összetevők anyagi minőségére, mennyiségére és koncentrációjára;

b) a hasznosítás során keletkező új hulladék, illetve a nem hasznosítható, megmaradó hulladék mennyisége és kezelése;

c) a hasznosítással előállítani kívánt termék, illetve alapanyag minősége és környezeti jellemzői;

d) a bemutatott technológia anyag- és energiahatékonysága, valamint a hasznosítás során a környezeti elemeket érő terhelések.

(2) Amennyiben az (1) bekezdés szerinti értékelés során a hasznosítási technológia kisebb környezetterhelése, hatékonyabb anyag- és energiafelhasználása egyértelműen nem igazolható a rendelkezésre álló hulladékártalmatlanítási megoldásokhoz viszonyítva, a hasznosítási engedély nem adható meg.”

A határozatból nem látható, hogy ezeket a feltételeket a hatóság minden szempontból vizsgálta volna, holott a jogszabály szerint ezekre egyenként ki kellene térni, mert az Európai Bíróság által is oly nehezen értelmezhető hasznosítás sokkal fontosabb kérdés – pláne az engedély szerinti mennyiségben (280.000 tonna/év nem veszélyes hulladékról van szó) -, mintsem azt egyszerűen negligálni lehetne. Ezek szerint a határozat ebben a tekintetben nélkülözi a jogi megalapozottságot!

A 98/2001. (VI. 15.) Korm. rendelet a veszélyes hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről teljesen egyértelműen kimondja:

„9. § (1) Tilos a veszélyes hulladékot más veszélyes hulladékkal, nem veszélyes hulladékkal, vagy bármilyen más anyaggal keverni, ha e tevékenység kizárólag a szennyező összetevők hígítására irányul.

(2) A veszélyes hulladék hígítása - a (4) bekezdésben meghatározott kivétellel - csak engedélyezett kezelési művelet részeként végezhető.

(3) A veszélyes hulladéknak más veszélyes hulladékkal, nem veszélyes hulladékkal vagy bármilyen más anyaggal való kezelés céljából történő keverése csak az alábbi feltételek egyidejű teljesülése esetében engedélyezhető:

a) a keverés következtében a hasznosítás, illetve az ártalmatlanítás nagyobb hatásfokkal végezhető el, mintha a hulladékot önmagában kezelnék;

b) a keverés következtében a környezet veszélyeztetésének mértéke az előző állapothoz képest nem növekszik;

c) a keverés nem jelent kockázatot az emberi egészségre, élő szervezetre, a vízre, levegőre, talajra, az élővilágra;

- d) a keverés nem okoz kellemetlen környezeti hatásokat zaj- vagy bűzhatás révén;
- e) a keverés végzése során vagy következményeként nem szennyeződik a környezet.”

A veszélyes hulladék kezelt mennyisége súlyozott arányaiban jelentősebb a tszh-nál, 132.000 t/év, ami az összes kezelendő hulladék 1/3-a. Éppen ezért különösen fontos lenne a rendelet feltételeinek tételes meghivatkozása, elemzése és annak egyértelmű biztosítása és bizonyítása, hogy a tevékenység ezen feltételeknek – mégpedig egyszerre mindnek! - megfelel. Az engedély szinte egyáltalában nem tér ki ezekre a kérdésekre, nélkülözi a hivatkozásokat és a tényállás megfelelő feltárását, így nyugodtan állíthatjuk, hogy a határozat teljes mértékben megalapozatlan és jogellenes ebből a szempontból is. A 30-32. pontjai a határozatnak nem felelhetnek meg a fenti c) vagy d) pontoknak, mert nem mások, mint annak gyengébb hatásfokú másolásai. A határozat tehát mindezekre nézve nem fogalmaz meg feltételeket, amint azt sem bizonyítja, hogy a b) pont feltétele megvalósul, amely jelen esetben azt jelenti, hogy a kevert hulladékok hatásait kellene összevetni a keverés előtt és után. Mindez azonban nem lehetséges a következőkben is kifejtettek miatt.

3. Hasznosítás, komposztálás, mennyiség

A 23/2003. (XII. 29.) KvVM rendelet a biohulladék kezeléséről és a komposztálás műszaki követelményeiről, amelyről a H-13910-16/2004. sz. határozat közvetett módon – a Hgt. 18. § (2) bekezdésére utalva – maga is említést tesz, de amelyet egyszerűen teljes mértékben negligál. Ez annál is inkább kiemelendő, mert az eredeti határozatban sem jelent meg ez a jogszabályi hivatkozás, holott a határozat indokolásában a vonatkozó jogszabályokra történő hivatkozás jogi követelmény. Ebből következően a hatóság teljes mértékben negligálta a hatályos jog egyetlen olyan rendelkezését, amely specifikusan arra a tevékenységre vonatkozik, amelyről az engedélyt szól. Úgy is mondhatjuk, hogy a hatóság valószínűleg azért nem foglalkozott ezzel a jogi követelménnyel, mert ez alapvetően megváltoztatta volna az engedély kereteit.

Tekintettel arra, hogy a határozat komposztálásról és biológiai átalakításról beszél, ezért a jogszabály hatályát – ellenkező bizonyításáig – erre is ki kell terjeszteni, ha nem is minden szempontból, de más rendelkezés hiányában:

„1. § (1) A rendelet hatálya kiterjed a kezeletlen és kezelt biohulladéokra, a stabilizált biohulladéokra, valamint azokra a tevékenységekre,

a) amelyek során biohulladékot kezelnek mező-, erdőgazdasági és kertészeti felhasználás érdekében,

b) amelyek biohulladék-kezelő telep létesítésével, kialakításával és üzemeltetésével kapcsolatosak.

(2) Nem terjed ki a rendelet hatálya:

a) a mező- és erdőgazdasági tevékenység során keletkező, felszínen visszamaradó növényi maradványokra,

b) a hulladéklerakókban természetes módon keletkező biogázra,

c) a házi komposztálásra.”

Amikor ugyanis a határozat komposztálásra ad engedélyt, illetve mesterséges talajt feltételez, egyben azt is megalapozza, hogy felhivatkozzuk a rendelet fogalmát, ismét legalábbis azért, mert más fogalmat jogszabály nem ismer:

„2. § E rendelet alkalmazásában

f) *komposztálás*: az elkülönítetten gyűjtött biohulladék ellenőrzött körülmények között, oxigén jelenlétében történő autotermikus és termofil biológiai lebontása, mikro- és makroorganizmusok segítségével;

...

3. § (1) Biológiai kezelésre, valamint stabilizálásra csak az e rendelet *1. számú mellékletében* felsorolt hulladékok kerülhetnek.”

Ebből pedig következik, hogy e jogszabály szerint komposztálni kizárólag biohulladékot lehet („2. § a) *biohulladék*: minden olyan növényi és állati eredetű szerves hulladék, amely aerob vagy anaerob úton biológiailag lebomlik vagy lebontható;”), ami az elérni kívánt eredmény – talajpótlás – ismeretében elég valószínű. A melléklet nagyon széles körben ad lehetőséget a komposztálásra. A mellékletet (amelyet jelen véleményhez is mellékletként csatoltunk) vizsgálva külön figyelmet érdemel, mennyiben felel meg az engedély listája a jogszabályi mellékletnek, hiszen ez a jelenleg hatályos egyetlen olyan jogszabály, amely a komposztálással külön foglalkozik. Méltán gondolhatjuk, és ez több mint egyszerű vélelem, hanem ez a jogalkotó céljának egyértelmű megnyilvánulása, hogy a mellékletben felsoroltak esetében nincs külön szükség arra, hogy azok komposztálhatóságát igazoljuk, illetve ennek megfelelően minden olyan hulladék esetében, amelyik nincs a mellékletben, kiemelt bizonyításra és kiemelt indokolásra van szükség, ha ezt feltételezzük, hogy azok is komposztálhatóak. Azt sem tarthatjuk túlzásnak, hogy a mellékletben fel nem sorolt hulladékok esetében eleve – az elővigyázatosság és megelőzés elvei alapján – azt feltételezzük, hogy nem kerülhetnek komposztálásra, legalábbis a komposztálás feltételeit sokkal alaposabban és részletesebben kell körüljárni.

Igaz, hogy elviekben más hulladékok komposztálásáról, illetve más célú komposztálásról is szó lehet, mint amint a rendelet melléklete tartalmaz, amely hulladékokra pillanatnyilag nincs hatályos jogszabályi követelmény, ugyanakkor mivel a komposztálásra más jogszabály tehát nem vonatkozik, ezt a rendelet mindenképpen figyelembe kellett volna venni.

Az elővigyázatosság itt egyértelműen azt jelenti, hogy ha nincs tudományos bizonyosság a következményeket illetően, akkor a környezet és az emberek számára biztonságosabb megoldást kell választani, jelen esetben tehát nem adható ki az engedély vagy annak sokkal alaposabb feltételeit kell kidolgozni, amelyek ellenőrizhetőek, nyomon követhetőek. Az elővigyázatosság kezelésének egyik alapvető megoldása a **kockázatelemzés lenne**, amint erre az Európai Bíróság több ügyben – BSE-ügy, Artegoda-ügy és társai - felhívta a figyelmet. Ilyen kockázatelemzés jelen esetben nem történt, tehát az elővigyázatosság nem csupán elvi, hanem jogi követelménye sem érvényesült.

A példa kedvéért érdemes kiemelni, hogy pl. a hivatkozott ismert jogszabály mellékletében egyáltalában nem szerepelnek 01, 05, 06, 07, 08 kódszámú hulladékok, 10, 11, 12, 13 és 16, 17 kódszámú hulladékok, holott ezek az engedélyben hatalmas súlyt képviselnek. Egyértelműnek tűnik, hogy ennek oka az, hogy ezek esetében komposztálásról vagy biológiai folyamatokról beszélni az adott rendelet értelmében aligha lehet. Ezzel ellentétben kiemelt helyet kaptak a 02 kódszámú hulladékok, nyilván

azért, mert ezek esetében a komposztálás eredményessége valószínűsíthető.

Ismét hangsúlyozzuk tehát, hogy a mesterséges talaj (fedőréteg) kialakítása és a komposztálás nem mosható össze, mindegyre nézve tehát a feltételrendszert megfelelő alapossággal és esetre szabottan kellett volna kidolgozni.

Az engedély így nem megfelelő jogi minősítést tartalmaz, a határozat által adott keretek között nem vagy legalábbis nem az ott megfogalmazott módon értelmezhető hasznosításnak, hanem sokkal inkább ártalmatlanításnak – bármely esetben azonban ennek jogi feltételeit kellett volna feltárni. Nem minden esetben, nem minden hulladék esetében lehetséges ugyanis hasznosításról, pláne komposztálásról szólni, hanem inkább ugyanarról lehet szó, mint ami több mint 10 évvel ezelőtt, jelentősen kisebb mennyiségben, egyedül lehetséges volt jelen engedélyes által – erre alap a H-50606-5/1998 engedély, amely lerakással történő kísérleti ártalmatlanításra ad engedély 4000 t tszh. + 400 t vh. (ebben galvániszap) esetére, az I-II vörösiszaptárolón.

A H-13910-16/2004. sz. határozat már csak azért sem képes jogszerűen megfelelni a jogszabályok előírásainak és azért sem lehetséges pl. a 98/2001. (VI. 15.) Korm. rendelet (a veszélyes hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről) 9. § (3) bekezdésében foglalt követelmények teljesülése, mert teljes mértékben hiányzik az engedély egyik alapfeltétele – és így a komposztálás realitását sem lehet megítélni! -, a pontos mennyiségek meghatározása. Enélkül pedig miként képes eldönteni a hatóság, hogy megvalósulnak-e mindazon feltételek, amelyeket fentebb jeleztünk? Tehát nem jelenik-e meg a környezetre nagyobb veszély, milyen a határfoka az ilyen keverésnek, nem jelent-e kockázatot az emberi egészségre, élő szervezetre, a vízre, levegőre, talajra, az élővilágra, nem szennyeződik-e a környezet, stb.

A hatályos irányelv ebben a tekintetben megfelel a régebbinek¹, tehát:

„23. cikk - Engedélyek kiadása

(1) A tagállamok előírják a hulladékkezelést végezni kívánó létesítmények vagy vállalkozások számára az illetékes hatóság által kibocsátandó engedély beszerzését.

Ezek az engedélyek legalább a következőket tartalmazzák:

- a) a kezelhető hulladék típusai és mennyiségei;
- b) minden engedélyezett művelettípushoz az érintett telepre érvényes műszaki és egyéb követelmények;
- c) a meghozandó biztonsági és elővigyázatossági intézkedések;
- d) minden művelettípus esetében a használandó módszer;
- e) szükség esetén figyelemmel kíséresi és ellenőrzési műveletek;
- f) szükség esetén a bezárásra és az utógondozásra vonatkozó rendelkezések.”

A 98/2001. (VI. 15.) Korm. rendelet a veszélyes hulladékkal kapcsolatos tevékenységek

¹ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2006. április 5-i 2006/12/EK IRÁNYELVE a hulladékokról, 9. cikk „(1) A 4., 5. és 7. cikk végrehajtása céljából minden olyan létesítménynek vagy vállalkozásnak, amelyik a II. A. mellékletben felsorolt műveleteket végez, engedélyt kell beszereznie a 6. cikkben említett illetékes hatóságtól.

Ennek az engedélynek különösen a következőkre kell kiterjednie:

- a) a hulladék típusára és mennyiségére ...”

Megjegyzendő, hogy a 2006-os irányelv nem minősül új követelménynek, hanem az az 1975-ös keretirányelv módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt szövege.

végzésének feltételeiről ugyanezt kívánja meg:

27. § (1) Az engedélynek tartalmaznia kell: ...

d) a veszélyes hulladék összetételét, mennyiségét, azonosító számát;

e) az engedélyezett kezelési technológia megnevezését, valamint lényeges környezetvédelmi jellemzőit (kibocsátások, kezelési hatások stb.);

f) az üzemeltetés (a tevékenység) végzésének egyéb feltételeit (személyi, tárgyi);

g) az engedély területi és időbeli hatályát (a környezetvédelmi érdekből történő visszavonhatóság feltételével)."

A 213/2001. (XI. 14.) Korm. rendelet a települési hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről sem rendelkezik másként:

„22. § (1) A hulladékkezelési engedélynek a közigazgatási hatósági eljárás általános szabályairól szóló törvényben meghatározottakon túl tartalmaznia kell:

...

c) a kezelhető települési hulladék - külön jogszabályban közzétett hulladéklista szerinti - megnevezését, az Európai Hulladék Katalógus (EWC) kódját, a hulladékkezelő létesítményben összesen kezelhető hulladékmennyiséget, valamint a hulladéklerakás engedélyzése esetén a lerakóban ártalmatlanítható biológiailag lebomló hulladék összes mennyiségét, meghatározva a csökkentés - külön jogszabályban meghatározott - ütemét;”

Ez utóbbi esetben tűnik csak úgy, hogy nem szükséges az egyes hulladékok tételes engedélyezett mennyiségeinek feltüntetése, de a hulladékgazdálkodási engedélyek ismeretében ez nem felel meg a valóságnak, mert egy egyszerű tszh. engedély esetén is tételes mennyiségekre lebontva tartalmaz adatokat a hatóság (l. a vonatkozó hatósági engedélyeket bármely felügyelőség gyakorlatában). Mennyire így kellene lennie azon esetekben, amikor – elviekben komposztálásról lévén szó – az arányok eleve meghatározzák a komposztálás lehetőségét! Gondoljunk arra, hogy az engedély a megfelelő mennyiségi keretek nélkül, hogy az összesen 412.000 tonna hulladék 95 %-a veszélyes anyagot tartalmazó építési és bontási hulladék (170903) és kavics (170507), míg 5 %-a kiömlött olaj (050105) és korom (061305). Vajon mindezek együtt miként minősülhetnek talajpótlásnak, ahol majd növénytakaró is megjelenik? Miként valósulhat meg az R3 feltétele (Oldószerként nem használatos szerves anyagok visszanyerése, regenerálása)? Mindezek megfelelő, az ügyfél, a társadalom és a környezet érdekeit egyaránt szolgáló tisztázása elengedhetetlen lenne.

A hatósági határozat tehát súlyosan jogsértő azért, mert a hasznosításra adott engedélyben meg sem kísérelte meghatározni a lehetséges mennyiség arányokat, egy kicsit realisabbá is téve ezzel az engedélyezett tevékenységet, illetve megfelelő a jogszabályi feltételeknek. Ennek hiányában irreális azt feltételezni, hogy a hatóság tisztában lett volna a technológiával, illetve a folyamatokkal.

4. Megfelelés BAT-nak

Az alkalmazott elérhető legjobb technológiának (BAT) való megfelelés, meg kell hogy jelenjen az engedélyezés feltételei között, a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet (a környezeti hatásvizsgálatai és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról)

értelmében. Felvetődik a kérdés, hogy az engedélyezett technológia mennyiben képviseli a BAT-ot, azaz a legjobb elérhető technikát. Jelen esetben tulajdonképpen számos egyéb, veszélyes és nem veszélyes hulladéknak szerves anyaggal való összekeverése, az utóbbinak nyílt téren történő elbomlása után pedig talajfelszínre való kihelyezése történik mindenfajta specifikus, az összetevőkre optimalizált kezelés nélkül, könnyen belátható, hogy ez nehezen képezheti a „technika csúcsát”. Ha a folyamatban ténylegesen a szerves anyagok elbomlasztási technológiájára koncentrálnak, akkor is találunk hibát a határozatban. Súlyosan iratellenes ugyanis a tevékenységet engedélyező 392-6/2010. sz. határozat 10. oldalának utolsó bekezdésében az a mondat, miszerint „*a hulladékok hasznosítására jelenleg nincs hatályos BREF dokumentum*”.

A megállapítás egyszerűen nem igaz. Hatályban van (és a határozat meghozatalakor is hatályban volt) ugyanis az Integrated Pollution Prevention and Control Reference Document on Best Available Techniques for the Waste Treatments Industries August 2006 elnevezésű dokumentum, amely elérhető az alábbi linken: ftp://ftp.jrc.es/pub/eippcb/doc/wt_bref_0806.pdf.

A hivatkozott BREF dokumentum címe Waste Treatment Industries, azaz hulladék kezelő ipar. A dokumentum valóban nem hasznosításról, hanem kezeléssel szól, xvii. Oldala azonban egyértelművé teszi, hogy a hasznosítási műveletek a kezelés részét képezik, a kezelés (treatment) két részből áll, a hasznosításból (recovery) és az ártalmatlanításból (disposal). A korábbi, a 2006/12/EK irányelv fogalmi rendszerét használva az engedélyezett tevékenység R3, azaz Oldószerként nem használatos szerves anyagok visszanyerése/újrafeldolgozása (beleértve a komposztálást és más biológiai átalakítási műveleteket is). De térjünk vissza a tervezett technológiára és annak viszonyára a BAT-hoz. A BREF dokumentum több oldalon keresztül tárgyalja a jelen engedélyben leírt biológiai kezelési folyamatot, és azt a 2.2 Biological treatments of waste (hulladékok biológiai kezelése) kategóriába sorolja. Ide tartozik minden, a szerves anyagokat lebontó és élő mikroorganizmusokat felhasználó technológia (48. oldal):

„Biological treatment uses living micro-organisms to decompose organic wastes into either water, CO₂ and simple inorganics or into simpler organics such as aldehydes and acids. There are several biological treatments used for the treatment of wastes, however, not all are included in the Scope of this document. Table 2.4, together with information included in the Scope section, tries to clarify which treatments are included in this document.

Az ismert technológiák az alábbiak:

- Activated sludge
- Aerated lagoons
- Composting
- Aerobic digestion
- Anaerobic digestion

Ezek közül az viszont igaz, hogy a komposztálással (composting) a BREF dokumentum nem foglalkozik, arra jelenleg nincs BAT meghatározva. Álláspontunk szerint a KTVF határozatában foglalt tevékenységek az aerob bomlás/kezelés (aerobic digestion)

kategóriájához hasonlítanak a leginkább. Érdeemes felidézni, hogy mit mond erről a BREF dokumentum.

Leírja a dokumentum például (51. oldal), hogy mely hulladékok kerülhetnek be ebbe a technológiába. Ezek szerint:

„Feed and output streams In principle, many types of waste materials can be accepted at a MBT plant. The materials broken down and digested in the biological stage include paper and board, green/kitchen organics, and the organic content contained within nappies, packaging, textiles, some types of sewage sludge, etc. Generally, only mixed, unsorted waste enters the plant. However, some EC legislation and alterations in the treatment processes exclude or restrict some types of waste. Some examples are hazardous waste, waste for which a special treatment is obligatory because of EC legislation (e.g. Regulation (EC) No 1774/2002 of the European Parliament and of the Council of 3 October 2002 laying down health rules concerning animal byproducts not intended for human consumption), waste for which a biological treatment is not appropriate and waste causing inhibition of the biological activity.

Az idézett bekezdés szerint tehát kizárt veszélyes hulladékoknak a folyamatba való bevezetése. Ezt erősíti egyébként a dokumentum 141. oldalán olvasható alábbi megállapítás is:

„3.2.1 Waste IN in biological treatments

Generally successful biotreatment only occurs when the waste is non-toxic (although micro-organisms can acclimatise to some extent and to certain wastes), within the relatively narrow pH range of pH 4 – 8, and with a C:N:P ratio of around 100:5:1. Biological treatment is, if well prepared, able to be adapted to a great variety of organic compounds which can be found in wastes or contaminated ground.

Tehát a toxikus, mérgező anyagok inputját lehetőség szerint kerülni kell a folyamatban. A dokumentum továbbá szabályozza a két legfontosabb technológiát, amelyek a BAT szintjét elérik (52. oldal):

Two types of systems exist: encapsulated and housed.

Encapsulated systems (container, tunnel) are usually operated only under pressure with circulating air. Control is exercised through the parameters of temperature and oxygen content in the circulating air. The heat has to be led off from the system by cooling the circulating air. The condensate that is created may be used for watering the heaps or has to be disposed of as waste water.

Housed systems (wandering heap process) are operated both with pressure and with suction, in some plants both aeration methods are used alternatively. Circulating air systems are only possible to a limited extent in housed systems. In the suction operation, at least repeated re-use of the heap exhaust air is feasible. The heat generated can only be led off through water evaporation and exhaust air. In addition to specific aeration control, the periodic turnover of the biologically degraded material is of decisive importance for the progress of biological treatment.

Mindezek fényében a határozat 8. oldalának az a megállapítása, miszerint „a hulladék szállítási és kezelési technológia megfelel a ma alkalmazott legkorszerűbbnek, az általánosan elfogadottnak” nem megalapozott.

Az alkalmazott elérhető legjobb technológiának (BAT) való megfelelés, meg kell hogy jelenjen az engedélyezés feltételei között. Elviekben a hatóság a rendelet 17. § (2) bekezdését kell kövesse: „A felügyelőség az egységes környezethasználati engedélyben rendelkezik - a 9. és 11. számú mellékletben, valamint a külön jogszabályokban foglaltak figyelembevételével - az engedélyben meghatározott követelmények elérése érdekében alkalmazandó elérhető legjobb technikáról. ...” A 9. számú melléklet a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelethez - Az elérhető legjobb technika meghatározásának szempontjai – éppen ezért meghatározó jelentőségű, mégpedig olyan módon, hogy a hatóságnak a rendelkezésre álló technikát össze kell vetnie az érintett technológiával/technikával, mégpedig ennek ki kellett volna tűnnie a határozatban is. Látható, hogy a hatóság egyáltalában nem foglalkozott a kérdéssel, nem folytatott le semmilyen bizonyítási eljárást, ezt a határozat rendelkező része és indokolása is bizonyítja. Ez esetben nem lehet az ilyen vizsgálat elmulasztásának alapja az, hogy évekkal azelőtt esetleg ilyen eljárást már lefolytattak, annál is inkább, mert az eredeti engedély, még ha annak tartalmi követelményeit változatlanul is hagyták, egy megelőző jogszabályon alapult.

Mindenesetre, a hulladékgazdálkodással kapcsolatban elmondottak fényében – márpedig jelen engedélynek ez a lényege – aligha kérdéses, hogy a BAT-tal való összevetés érdemben nem történt meg, a hatóság nem folytatott le tényleges bizonyítást. Ennek jó illusztrálása a határozat indokolásának egy-két mondata, a H-13910-16/2004. sz. engedély 10. oldal alján.

Ha pedig a hatóság arra hivatkoznak, hogy minderre a régebbi engedélyben sor került, válasza azért elégtelen, mert a hulladéklista bővült 29 tétellel, aminek révén a BAT feltételeit feltétlenül újra kellett volna vizsgálni.

10. Ahol lehetséges, említse meg a közösségi finanszírozási rendszer érintettségét (lehetőleg utalásokkal), ahonnan az érintett tagállam javakat szerez vagy készül szerezni a panasz alapját képező tényekkel kapcsolatosan:

Nincs tudomásunk róla.

11. A Bizottság szolgálatai felé történt bármely korábbi megkeresés részletezése (amennyiben lehetséges, a levelezés másolatainak csatolásával):

Nem volt korábbi megkeresés.

12. A Bizottság egyéb testületei vagy más hatóságok felé (pl. az Európai Parlament petíciós bizottsága, az európai ombudsman) bármely korábban történt megkeresés részletezése. Amennyiben lehetséges, utaljon az érintett testület által a panaszos megkeresésére adott válaszra.

Csak a magyar állam által biztosított lehetőségeket használtuk ki eddig (zöld ombudsman, ügyészség, hatóság), de semmi sikerrel.